

Statistisk analys

Marie Kahlroth
Analysavdelningen

08-563 08549
marie.kahlroth@hsv.se
www.hsv.se

2010-08-23 2010/9
Regnr: 63-17-2010

Lärosätena räknar med rekordstor studentvolym 2010

I universitetens och högskolornas delårsprognoser framkommer att de räknar med fortsatt kraftig ökning av studentvolymen innevarande år. Antalet helårsstudenter ökar med närmare 20 000 jämfört med hittillsvarande toppåret 2009, till knappt 306 000. Trots tillfälligt utökade takbelopp för att möta den förväntade efterfrågan på utbildningsplatser är värdet av studentvolymen vid många lärosäten betydligt högre än årets takbelopp kan ersätta. Flertalet lärosäten kan dock få ersättning för överprestationen genom att använda tidigare outnyttjat takbelopp.

De statliga universiteten och högskolorna¹ samt Chalmers tekniska högskola lämnar regelbundet prognoser över studentvolym och ekonomiskt utfall för utbildning på grundnivå och avancerad nivå till Regeringskansliet. Högskoleverket har tagit del av de senaste prognoserna och konstaterar att lärosätena räknar med att den kraftiga ökningen av antalet helårsstudenter från föregående år fortsätter under 2010. Årets studentvolym kommer därmed att vara större än någonsin tidigare, totalt 305 800 helårsstudenter vid dessa lärosäten. Det innebär en ökning om 7 procent jämfört med det tidigare toppåret 2009, då antalet helårsstudenter vid dessa lärosäten var knappt 287 000.

Vid mer än hälften av lärosätena beräknas antalet helårsstudenter öka med 5 procent eller mer. Kraftigast är ökningarna vid Mittuniversitetet och Södertörns högskola, där antalet helårsstudenter under 2010 beräknas öka med 20 respektive 17 procent. För Mittuniversitetets del innebär ökningen att antalet helårsstudenter på bara två år kommer att ha ökat med 2 700 helårsstudenter, eller 40 procent. Den genomsnittliga ökningen för samtliga lärosäten tvåårsperioden 2008–2010 blir enligt prognoserna 15 procent.

Nästan alla lärosäten förbrukar sina takbelopp

Det sammanlagda takbeloppet för de 34 lärosäten som lämnat prognoser och därmed omfattas av denna analys var knappt 20,2 miljarder kronor 2010. Årets utbildningsvolym beräknas motsvara ett värde om 20,6 miljarder kronor, dvs. något över de samlade takbeloppen. Alla lärosäten utom åtta räknar med att deras

¹ Utom Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan som inte har något takbelopp.

utbildningsvolym kommer att vara tillräcklig för att de ska kunna räkna av hela takbeloppet.

Lärosätena har möjlighet att balansera upp till 10 procent av takbeloppen över åren. Om värdet av studentvolymen (helårsstudenter och helårsprestationer) överskrider takbeloppet kan överskridande prestationer sparas och räknas av ett annat år när värdet av studentvolymen inte når upp till lärosätets takbelopp. På samma sätt kan outnyttjat takbelopp (anslagssparande) användas för att ge ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer som inte ryms inom takbeloppet.

Efter flera år med underprestationer hade många lärosäten maximalt anslagssparande vid ingången av 2009 och en stor del av anslagssparandet är fortfarande kvar. Flera av de lärosäten som överpresterar 2010 kan således få ersättning för åtminstone en del av överprestationen genom att utnyttja tidigare uppkommet anslagssparande. Men de lärosäten som underpresterar och redan har maximalt anslagssparande kan inte spara mer, utan det outnyttjade takbeloppet återgår till statskassan. Enligt prognoserna rör det sig om fem lärosäten som sammanlagt återlämnar 100 miljoner kronor.

Tillfällig utökning av takbeloppen 2010–2011

För perioden 2010–2011 utökas takbeloppen för 25 lärosäten med sammanlagt 70 miljoner kronor, vilket enligt regeringen motsvarar 10 000 högskoleplatser (prop. 2009/10:1 *Utgiftsområde 16 s. 59*). För flera lärosäten är dessa tillfälliga utökningar betydande i förhållande till de tidigare takbeloppen, i några fall är ökningen mer än 10 procent, och i prognoserna framförs många önskemål om att utökningen ska permanentas. Av de 25 lärosätena med tillfälligt utökade takbelopp har 20 lämnat prognoser och tre fjärdedelar av dessa räknar med att använda hela takbeloppen för 2010. Vid fem lärosäten beräknas dock utbildningsvolymen bli mindre än deras utökade takbelopp medger. Det gäller Uppsala universitet, Stockholms universitet, Karolinska institutet, Malmö högskola samt Högskolan Väst. I de flesta fallen beräknas dock värdet av utbildningsvolymen ligga nära takbeloppen.

Studieavgifter för tredjelandsstudenter införs 2011

Lärosätena har också lämnat prognoser för perioden 2011–2013. Av naturliga skäl är det svårare att göra prognoser för perioder längre fram i tiden, så de bör tolkas med försiktighet.

Från och med höstterminen 2011 införs studieavgifter för inresande studenter på egen hand från länder utanför EES-området, vars studier än så länge finansieras av staten inom takbeloppen, precis som för övriga studenter. Prognoserna omfattar därför inte dessa så kallade tredjelandsstudenter, vilka enligt regeringskansliets beräkningar belastar takbeloppen med cirka 500 miljoner kronor på ett år (prop.

2009/10:65 *Konkurrera med kvalitet – studieavgifter för utländska studenter*). Trots att tredjelandsstudenterna inte ska räknas med i prognoserna räknar alltså lärosätena med en fortsatt hög takbeloppsfinansierad studentvolym även de närmaste åren. Förhållandevis få lärosäten tar upp införandet av studieavgifter i kommentarerna till prognoserna. Emellertid framgår att flera lärosäten räknar med mindre omfattning av studenter på engelskspråkiga utbildningar i framtiden, men att minskningarna ersätts av ökad rekrytering av studenter till svenskspråkiga program. Några lärosäten framför också att man målmedvetet arbetar med att öka prestationsgraden, dvs. att få fler studenter att ta sina poäng. Ökad prestationsgrad innebär att takbeloppet kan nås trots färre helårsstudenter.

Lärosätena räknar med fortsatt stora studentvolymen även kommande år, men en liten minskning 2012 på grund av förbättrat konjunkturläge och att ungdomskullarna minskar. Ändå räknar lärosätena i sina prognoser med att antalet helårsstudenter ska ligga kvar på nästan samma nivå som 2010. I sammanhanget bör påpekas att prognoserna enbart avser den utbildning på grundnivå och avancerad nivå som finansieras inom lärosätenas respektive takbelopp. Eftersom takbeloppen minskas 2011 i samband med att studieavgifterna för tredjelandsstudenter införs betyder det att värdet av utbildningsvolymen, enligt prognoserna, kommer att vara högre än de samlade takbeloppen. Om sedan den tillfälliga utökningen av takbeloppen 2010-2011 inte permanentas kommer värdet av utbildningsvolymen enligt lärosätenas prognoser att väsentligt överstiga takbeloppen 2012-2013.

Sammanställning av lärosätenas prognoser från 30 juli 2010

Lärosäte	Takbeloppsuppföljning			Antal helårsstudenter		
	Takbelopp 2010, mkr	Prognos total ersättning* 2010, mkr	Prognos utfall av takbelopp 2010, %	Antal helårs- studenter 2009	Prognos helårs- studenter 2010	Prognos förändring 2009-2010
<i>Universitet</i>						
Uppsala universitet	1 385,2	1 350,2	97%	21 967	23 053	5%
Lunds universitet	1 736,0	1 885,0	109%	27 453	28 889	5%
Göteborgs universitet	1 761,1	1 827,9	104%	25 605	27 576	8%
Stockholms universitet	1 594,9	1 561,4	98%	28 632	31 303	9%
Umeå universitet	1 189,8	1 241,5	104%	16 703	17 466	5%
Linköpings universitet	1 293,0	1 330,1	103%	17 742	18 685	5%
Karolinska institutet	619,4	577,4	93%	5 594	5 746	3%
Kungl. Tekniska högskolan	1 079,3	1 138,5	105%	13 344	14 158	6%
Chalmers tekniska högskola	792,1	824,2	104%	9 664	9 600	-1%
Luleå tekniska universitet	602,2	564,1	94%	6 622	7 000	6%
Karlstads universitet	594,7	618,0	104%	8 168	8 900	9%
Linnéuniversitetet	945,6	993,3	105%	14 235	15 700	10%
Örebro universitet	662,4	668,0	101%	9 179	9 920	8%
Mittuniversitetet	521,0	585,6	112%	7 820	9 373	20%
<i>Högskolor med vetenskapsområde</i>						
Blekinge tekniska högskola	302,4	307,8	102%	3 964	4 235	7%
Malmö högskola	810,2	803,1	99%	11 917	12 436	4%
Mälardalens högskola	590,7	544,7	92%	7 495	7 745	3%
<i>Övriga högskolor</i>						
Gymnastik- och idrottshögskolan	51,3	54,8	107%	438	410	-6%
Högskolan i Borås	447,6	482,0	108%	6 507	6 735	4%
Högskolan Dalarna	435,3	443,4	102%	7 380	7 422	1%
Högskolan på Gotland	136,7	146,1	107%	2 535	2 500	-1%
Högskolan i Gävle	411,6	429,9	104%	5 884	6 440	9%
Högskolan i Halmstad	368,4	382,7	104%	5 797	6 065	5%
Högskolan Kristianstad	343,9	346,0	101%	4 952	5 262	6%
Högskolan i Skövde	315,7	339,0	107%	4 381	4 900	12%
Högskolan Väst	341,2	338,8	99%	4 827	5 114	6%
Södertörns högskola	373,1	373,4	100%	6 277	7 313	17%
<i>Konstnärliga högskolor</i>						
Danshögskolan	48,1	49,5	103%	154	151	-2%
Dramatiska institutet	81,8	81,8	100%	156	160	3%
Konstfack	129,1	131,8	102%	609	614	1%
Kungl. Konsthögskolan	58,4	59,2	101%	215	210	-2%
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	111,7	118,7	106%	639	653	2%
Operahögskolan i Stockholm	17,2	16,8	98%	39	37	-5%
Teaterhögskolan i Stockholm	28,4	28,8	102%	70	69	-1%
Totalt	20 179	20 644	102%	286 964	305 840	6,6%

*) Faktiskt utfall av helårsstudenter och helårsprestationer, exklusive decemberprestationer